

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15026716	IES Plurilingüe Adormideras	A Coruña	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Bacharelato	Debuxo artístico II	2º Bac.	4	116

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	4
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	6
4.1. Concrecións metodolóxicas	12
4.2. Materiais e recursos didácticos	13
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	14
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	14
6. Medidas de atención á diversidade	16
7.1. Concreción dos elementos transversais	17
7.2. Actividades complementarias	18
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	19
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	21
9. Outros apartados	21

1. Introducción

Ao debuxar, a mirada convértese en observación precisa e contemplación que abstrae e sintetiza a realidade a través da expresión gráfica. O debuxo é, polo tanto, un proceso interactivo de observación, reflexión e representación. Un proceso que require unha técnica inicial, coñecer os seus recursos e elementos fundamentais, así como un exercicio continuo de adestramento e práctica. O seu desempeño implica comprender a súa linguaxe e como interveñen nel as formas e as súas relacións, as estruturas, os volumes, a perspectiva, as proporcións e o comportamento da luz e da cor. Partindo da consideración do debuxo como un método de traballo case científico de exploración e indagación, non convén esquecer os avances que se conseguiron ao longo da historia nin as solucións que se achegaron aos problemas da representación gráfica dunha contorna tridimensional. A análise de obras de diferentes épocas, lugares e ámbitos disciplinares axuda a identificar os camiños que xa se percorreron, de modo que o alumnado poida servirse deles na súa propia incursión no debuxo.

O debuxo é unha linguaxe universal que supón unha actividade intelectual en tanto que é un medio de análise e de coñecemento. É a primeira ligazón de unión entre a idea e a súa representación gráfica, o que propicia que sexa a orixe de múltiples actividades creadoras e que resulte imprescindible no desenvolvemento de todas as demais artes, xa que é un paso previo na resolución de proxectos e propostas artísticas. Isto fai que os tipos de debuxo e os seus ámbitos de aplicación sexan extensos e variados, con áreas de coñecemento moi distintas e con necesidades formais e técnicas igualmente diversas.

Tendo en conta todos estes aspectos, a materia de Debuxo Artístico presenta unha serie de obxectivos que buscan asegurar a adquisición das destrezas e técnicas necesarias, incluídas as dixitais, para a súa aplicación en diferentes proxectos e ámbitos, descubriendo o debuxo como linguaxe gráfica intelectual e desenvolvendo no alumnado a facultade dunha observación activa. Así mesmo, búscase promover unha sensibilidade estética cara ás obras propias e cara ás dos demais, descubriendo o debuxo como medio independente de expresión persoal.

Estes obxectivos específicos da materia emanan das competencias clave e dos obxectivos xerais establecidos para a etapa de bacharelato, en especial, dos descritores da competencia en conciencia e expresión culturais, aos que se engaden, entre outros, aspectos relacionados coa comunicación verbal, a dixitalización, a convivencia democrática, a interculturalidade ou a creatividade. Estes obxectivos están deseñados para que varios deles poidan traballarse simultaneamente mediante un desenvolvemento entrelazado da materia, polo que a orde en que están presentados non é vinculante e deben traballarse no seu conxunto.

Os criterios de avaliación, que se desprenden directamente dos devanditos obxectivos, están deseñados para comprobar o seu grao de consecución por parte do alumnado.

Os contidos da materia están organizados en oito bloques que se distribúen entre os dous cursos da etapa:

A. O bloque "Concepto e historia do debuxo" recolle os contidos relacionados coa concepción do debuxo e a súa evolución ao longo da historia, a súa presenza en diferentes obras artísticas e a súa importancia e funcionalidade en moi diversos ámbitos disciplinares.

B. O segundo bloque, "A expresión gráfica e os seus recursos elementais", contén os contidos relacionados coa terminoloxía específica da materia, así como coas técnicas e elementos propios da expresión gráfica e a súa linguaxe.

D. "Debuxo e espazo" supón unha profundización nos contidos do bloque anterior referidos á percepción visual do espazo e da natureza, como a perspectiva, o encadramento ou a relación da natureza coa xeometría.

E. O bloque titulado "A luz, o claroscuro e a cor" inclúe os contidos relacionados coa comprensión e co tratamento da luz e as súas dimensións, así como cos usos das técnicas do claroscuro e da cor.

G. "A figura humana" contén os aspectos relacionados coa representación do ser humano a través da historia, cos coñecementos anatómicos básicos, coas técnicas de apuntamento, co estudo e co retrato, así como coa función da figura humana no debuxo.

H. O bloque "Proxectos gráficos colaborativos" engloba aqueles coñecementos, destrezas e actitudes que é necesario poñer en práctica para levar a cabo este tipo de proxectos, nos que o papel do debuxo artístico é fundamental.

O feito de estar cursando un bacharelato de artes fai que o alumnado acceda ao centro desde orixes xeográficas e escolares moi variadas: unha pequenísima minoría reside na contorna do instituto e ven de impartir a ESO nel, mais a grande maioría procede doutros centros da localidade, da comarca, e mesmo de localidades afastadas. Este feito revirte nunha grande variedade de contextos culturais e familiares. Unha grande parte do alumnado depende dun transporte particular ou público para chegar ao centro e ten que dedicar un tempo considerable do día aos desprazamentos. Outra vese obrigada a cambiar a súa residencia, vivindo fóra do seu ámbito familiar por primeira vez, en pisos de aluguer, residencias ou con outros familiares.

Ao tratarse dunha materia de modalidade, todo o alumnado matriculado no bacharelato de artes deberá cursala. O feito de contar con grupos moi grandes de alumnado heteroxéneo, persoal e academicamente, dificulta a atención personalizada e á diversidade na aula. Atopáronos con alumnado con máis e menos predisposición cara os aspectos procedimentais da materia, mais debemos tratar de superar as súas reticencias e prexuízos e facerlles

conscientes dos beneficios que a aprendizaxe desta disciplina aporta ao desenvolvemento dunha visión creativa, de como contribúe no desenvolvemento da sensibilidade artística e do gozo estético, da creatividade e da expresividade, sen esquecer o progreso na capacidade de observación, de análise e de reflexión sobre a realidade, ao fomentar unha dinámica creativa de retroalimentación que estimula o pensamento diverxente e facilita a conexión da imaxinación coa realidade.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Comprender o debuxo como forma de coñecemento, comunicación e expresión, comparando o uso que se fai del en manifestacións culturais e artísticas de diferentes épocas, lugares e ámbitos disciplinares e valorando a diversidade de significados que orixina para apreciar a importancia da diversidade cultural e a relevancia da conservación e da promoción do patrimonio.	1					1-3		1-2
OBX2 - Analizar con actitude crítica e reflexiva, utilizando a terminoloxía específica adecuada, producións plásticas de distintas épocas e estilos artísticos, recoñecendo a linguaxe, as técnicas e os procedementos, a función significativa e a expresividade do debuxo presentes nelas, para desenvolver a conciencia visual e o criterio estético e ampliar as posibilidades de gozar da arte.	1	2-3				1-3		1-2
OBX3 - Analizar, interpretar e representar a realidade, utilizando os recursos elementais e a sintaxe do debuxo, para ofrecer unha visión propia desa realidade, potenciar a sensibilidade e favorecer o desenvolvemento persoal e artístico.					11-12	1-2		31
OBX4 - Experimentar con diferentes materiais, técnicas e soportes, incluído o propio corpo, e analizar a importancia deste nas propostas artísticas contemporáneas para descubrir o xesto do debuxo e a apropiación do espazo como medios de autoexpresión e aceptación persoal.					50	1-3		1-31-32
OBX5 - Utilizar a práctica do debuxo como medio de expresión de ideas, opinións, sentimentos e emocións, investigando os referentes culturais das novas creacións como parte inherente a estas, para ampliar o repertorio artístico e enriquecer as producións propias.						1-3		1-2-31

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX6 - Realizar producións gráficas expresivas e creativas valorando a importancia dos elementos da linguaxe gráfica e a súa organización na definición dun estilo persoal, para progresar na execución técnica e nas calidades comunicativas e expresivas das producións propias.					11-50			32-41-42
OBX7 - Experimentar coas técnicas propias do debuxo identificando as ferramentas, medios e soportes necesarios e analizando o seu posible impacto ambiental, para integralas de forma creativa e responsable na realización de producións gráficas.			1	2	50	1-4	1	41-42
OBX8 - Adaptar os coñecementos e as destrezas adquiridas desenvolvendo a retentiva e a memoria visual para responder con creatividade e eficacia a novos desafíos de representación gráfica.					11-50	1		41-42
OBX9 - Crear proxectos gráficos colaborativos contribuíndo de forma creativa á súa planificación e realización e adaptando o deseño e o proceso ás características propias dun ámbito disciplinar, para descubrir posibilidades de desenvolvemento académico e profesional e apreciar o enriquecemento que supoñen as propostas compartidas.			2-3		31-40		1-3	41-42

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Concepto e historia do debuxo	Da representación obxectiva á subxectiva e da figuración á abstracción. Debuxo na arte dos séculos XIX e XX: o debuxo e o deseño na Bauhaus, debuxo e arte en Galicia, o Laboratorio de Formas. O debuxo na arte contemporánea.	5	10		X	X
2	A expresión gráfica e os seus recursos elementais	Estratexias para incrementar a memoria visual e a retentiva no debuxo. Transformación das formas. A textura. As principais técnicas gráfico-plásticas no debuxo: tradicionais, alternativas e dixitais.	25	28	X	X	X
3	Debuxo e espazo	O debuxo e a tridimensionalidade. Aplicación da perspectiva cónica ao debuxo artístico. Encadramento e debuxo do	15	18	X	X	X

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
3	Debuxo e espazo	natural. Relación coa fotografía. Espazos interiores, exteriores, urbanos e naturais.	15	18	X	X	X
4	A figura humana	Representación do ser humano ao longo da historia. Canon e proporción. Os estereotipos de beleza en diferentes épocas. Nocións básicas de anatomía artística. Apuntamento do natural e do escorzo. O retrato. Faccións e expresións. O corpo humano como soporte e como instrumento de expresión artística.	20	24		X	X
5	A luz, o claroscuro e a cor	O sombreado. Escalas tonais. Usos da cor no debuxo. Cor local, tonal e ambiental. Dimensións da cor e as súas aplicacións prácticas. Perspectiva atmosférica.	25	24	X	X	X
6	Proxectos gráficos colaborativos	Fases dos proxectos gráficos. Distribución das tarefas. Estratexias de selección de técnicas, ferramentas, medios e soportes do debuxo adecuados a distintas disciplinas. Estratexias de avaliación das fases e os resultados de proxectos gráficos. O erro como oportunidade de mellora e de aprendizaxe.	10	12			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Concepto e historia do debuxo	10

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Identificar a presenza do debuxo en diferentes manifestacións culturais e artísticas establecendo con criterio propio relacións entre elas e valorándoo como ferramenta de expresión.	Identificar a presenza do debuxo en distintas manifestacións culturais e artísticas, establecendo relacións entre elas, de xeito razonado.	TI	100
CA1.2 - Explicar as múltiples funcións do debuxo a través da análise autónoma do seu uso en producións de distintos ámbitos disciplinares.	Explicar as funcións do debuxo en obras de distintas disciplinas: pintura, ilustración, deseño gráfico, deseño de moda, arquitectura...		
CA1.3 - Defender a importancia da liberdade de expresión para a pluralidade cultural e artística a través dun discurso razoado, argumentado de forma activa, comprometida e respectuosa e analizando os usos do debuxo en diversas manifestacións artísticas.	Levar a cabo reflexións fundamentadas e respectuosas sobre a presenza do debuxo en distintas manifestacións culturais e artísticas.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Analizar a linguaxe, as técnicas e procedementos, a función e a expresividade do debuxo en diferentes producións plásticas, incluídas as contemporáneas, utilizando a terminoloxía específica máis adecuada e identificando con actitude aberta as intencionalidades das súas mensaxes.	Expresar, empregando terminoloxía axeitada, a evolución da linguaxe, técnicas e procedementos do debuxo ao longo da historia e identificar a intencionalidade das mensaxes.		
CA1.5 - Explicar de forma razoada a elección do debuxo como ferramenta de expresión e transmisión de significados en distintas manifestacións culturais e artísticas.	Explicar como se transmiten mensaxes a través do debuxo en distintas manifestacións culturais e artísticas		
CA1.6 - Describir os referentes artísticos presentes en obras contemporáneas explicando a influencia que exercen e as relacións que establecen entre elas e recoñecendo a importancia da herdanza cultural.	Identificar e describir os referentes dunha obra proposta e describir as relacións entre eles dun xeito razoado.		
CA1.7 - Expresar de forma autónoma ideas, opinións, sentimentos e emocións propios na práctica artística, tomando como punto de partida a exploración da contorna e obras artísticas de interese persoal.	Realizar unha obra propia a partir de referentes artísticos alleos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- O debuxo na arte dos séculos XIX e XX. Obras máis representativas de diferentes creadores e creadoras. - Da representación obxectiva á subxectiva. Do figurativo á abstracción. - A Bauhaus e o deseño. - O debuxo como expresión artística contemporánea. Debuxar no espazo. - Debuxo e artes plásticas en Galicia nos séculos XIX e XX. O Laboratorio de Formas.

UD	Título da UD	Duración
2	A expresión gráfica e os seus recursos elementais	28

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Analizar, interpretar e representar a realidade a partir de obras gráficas que exploren as posibilidades expresivas de formas e texturas, experimentando con elas e empregando con corrección e destreza os recursos do debuxo.	Levar a cabo debuxos que supoñan unha análise, interpretación e representación da realidade, experimentando coas posibilidades expresivas da forma e a textura.	TI	100
CA2.2 - Usar o debuxo como medio de autoexpresión experimentando con diferentes materiais, técnicas e soportes, integrándoos nas producións plásticas propias e incorporando as posibilidades que ofrece o corpo humano como recurso.	Lograr expresarse na representación do corpo humano, a través da experimentación cos materiais, técnicas e recursos.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.3 - Expresar a través do debuxo unha visión propia da realidade ou do mundo interior cun trazo e un xesto persoais usando os elementos da linguaxe gráfica, as súas formas, signos, posibilidades expresivas e efectos visuais.	Empregar unha linguaxe gráfica propia e expresiva.		
CA2.4 - Expor solucións alternativas na representación da realidade con diferentes niveis de iconicidade experimentando coas formas e as súas transformacións, mostrando un pensamento diverxente, utilizando adecuadamente as ferramentas, medios e soportes seleccionados, analizando o seu posible impacto ambiental e buscando activamente un resultado final axustado ás intencións expresivas propias.	Traballar con distintos niveis de iconicidade para unha mesma representación gráfica e ser capaz de levar a cabo propostas creativas, expresivas, sostibles e resoltas con corrección.		
CA2.5 - Empregar creativamente as tecnoloxías dixitais en producións gráficas integrándoas no proceso creativo e expresivo propio.	Integrar as tecnoloxías dixitais en obras propias de xeito coherente.		
CA2.6 - Interpretar graficamente a realidade observada, abstraendo a información recibida e desenvolvendo a capacidade de análise e observación, a retentiva e a memoria visual.	Realizar debuxos que interpreten a realidade observada a través da abstracción, de xeito que se desenvolva a retentiva e a memoria visual.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A retentiva e a memoria visual. - As formas e a súa transformación: a forma entendida como unha estrutura de elementos e relacións. Espazos negativos e positivos das formas. - Textura visual e táctil. - Técnicas gráfico-plásticas, tradicionais, alternativas e dixitais.

UD	Título da UD	Duración
3	Debuxo e espazo	18

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Recrear graficamente a realidade tridimensional no plano mediante o debuxo do natural, bosquejos ou esbozos, partindo tanto da observación detallada dos espazos circundantes coma da propia imaxinación.	Realizar bosquejos do natural nos que se represente correctamente a realidade tridimensional.	TI	100

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.2 - Recrear graficamente o espazo tridimensional, en producións artísticas bidimensionais ou tridimensionais, utilizando diversos materiais, técnicas e soportes e experimentando de forma aberta co efecto perspectiva de profundidade.	Realizar debuxos experimentais nos que se represente correctamente a realidade tridimensional.		
CA3.3 - Representar graficamente as formas, a súa xeometría, as súas posibles combinacións e os espazos negativos e positivos presentes en contornas urbanas ou naturais, a partir un estudo destes intencionado e selectivo.	Recoñecer e representar as formas xeométricas da contorna natural ou urbana.		
CA3.4 - Expresar a través do debuxo unha visión propia da realidade ou do mundo interior cun trazo e un xesto persoais usando os elementos da linguaxe gráfica, as súas formas, signos, posibilidades expresivas e efectos visuais.	Lograr expresar unha visión propia da realidade a través das posibilidades expresivas e efectos visuais da linguaxe do debuxo, empregando trazos persoais.		
CA3.5 - Expor solucións alternativas á representación da realidade para partir da análise das relacións entre xeometría e natureza, en diferentes niveis de iconicidade, utilizando con corrección as ferramentas, medios e soportes seleccionados e buscando activamente un resultado final axustado ás súas intencións expresivas.	Realizar debuxos do natural nos que se analice a presenza da xeometría na natureza, cunha escala de iconicidade diferenciada.		
CA3.6 - Interpretar graficamente a realidade observada, abstraendo a información recibida e desenvolvendo a retentiva e a memoria visual.	Realizar debuxos que interpreten a realidade observada a través da abstracción, de xeito que se desenvolva a retentiva e a memoria visual.		
CA3.7 - Lograr o efecto perspectiva de profundidade en representacións gráficas propias e creativas, atendendo correctamente ás normas básicas da perspectiva visual, ás proporcións e aos contrastes lumínicos e valorando a perspectiva como un método para recrear a tridimensionalidade.	Empregar a perspectiva cónica e a atmosférica con corrección.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A liña, o debuxo e a tridimensionalidade. - A perspectiva. Aplicación da perspectiva cónica ao debuxo artístico. - Encadramento e debuxo do natural. Relación coa fotografía. - Espazos interiores, exteriores, urbanos e naturais. - Xeometría e natureza.

UD	Título da UD	Duración
4	A figura humana	24

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Usar o debuxo como medio de autoexpresión experimentando con diferentes materiais, técnicas e soportes, integrándoos nas producións plásticas propias e incorporando as posibilidades que ofrece o corpo humano como recurso.	Experimentar as posibilidades expresivas e técnicas do debuxo, co corpo humano como recurso.	TI	100
CA5.1 - Identificar a presenza do debuxo da figura humana ao longo da historia en diferentes manifestacións culturais e artísticas establecendo con criterio propio relacións entre elas e valorando os estereotipos de beleza en diferentes épocas.	Describir e relacionar os distintos cánones de beleza en diversas manifestacións artísticas ao longo da historia.		
CA5.2 - Recrear graficamente a figura humana mediante bosquejos ou esbozos e apuntamentos do natural, partindo tanto da observación detallada coma da propia imaxinación e utilizando unha expresión persoal e espontánea.	Realizar bosquejos de figura humana do natural, nos que se analice visualmente e se reinterprete a realidade.		
CA5.3 - Usar o debuxo como medio de autoexpresión, experimentando con diferentes materiais, técnicas e soportes, integrándoos nas producións plásticas propias e incorporando as posibilidades que ofrece o corpo humano como recurso e forma de expresión.	Lograr expresar unha visión propia da realidade a través das posibilidades expresivas e efectos visuais da linguaxe do debuxo, empregando o corpo humano como recurso.		
CA5.4 - Analizar a importancia do corpo humano nas propostas artísticas contemporáneas estudando os diferentes materiais, técnicas e soportes utilizados.	Analizar a presenza da figura humana nas obras contemporáneas e como se resolve técnicamente a súa representación.		
CA5.5 - Interpretar graficamente a realidade observada, analizando a información recibida para captar trazos, xestos, proporcións e movemento e desenvolvendo a retentiva e a memoria visual.	Interpretar a realidade a través do debuxo, empregando a memoria visual, analizando xestos e movemento.		
CA5.6 - Lograr o efecto perspectiva de profundidade en representacións gráficas propias e creativas, atendendo ás proporcións e aos contrastes lumínicos e valorando o escorzo como un método para recrear a tridimensionalidade na representación da figura humana.	Ser capaz de representar a tridimensionalidade a través da perspectiva, o debuxo en escorzo, os cambios de proporción e a luz.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A retentiva e a memoria visual. - As formas e a súa transformación: a forma entendida como unha estrutura de elementos e relacións. Espazos negativos e positivos das formas. - Textura visual e táctil. - Representación do ser humano ao longo da historia. Canon e proporción. Os estereotipos de beleza en diferentes épocas. - Nocións básicas de anatomía artística. - Apuntamento do natural e do escorzo. - O retrato. Faccións e expresións. - O corpo humano como soporte e como instrumento de expresión artística.

UD	Título da UD	Duración
5	A luz, o claroscuro e a cor	24

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.1 - Recrear graficamente a realidade mediante o uso do claroscuro ou da cor partindo tanto da observación detallada coma da propia imaxinación e utilizando unha expresión persoal e espontánea.	Representar a realidade a través do claroscuro e a cor, aportando unha visión persoal, así como analítica.	TI	100
CA4.2 - Analizar, interpretar e representar as calidades e as relacións da cor, explorando as súas posibilidades expresivas e empregando con corrección e destreza os recursos do debuxo.	Empregar con corrección, destreza e creatividade a cor como recurso gráfico.		
CA4.3 - Describir os referentes artísticos presentes en obras contemporáneas con relación ao uso da cor, dos efectos ópticos e da xeometría, explicando a influencia que exercen e as relacións que establecen entre elas.	Recoñecer e explicar as influencias en canto ao uso da cor en obras contemporáneas.		
CA4.4 - Seleccionar e utilizar con destreza e de maneira creativa as ferramentas, medios e soportes máis adecuados á intención persoal, empregando os valores expresivos do claroscuro e da cor nas interpretacións gráficas propias da realidade e na representación do mundo interior.	Ser quen de seleccionar os materiais de debuxo adecuados e empregalos con corrección en obras gráficas, a través do uso da cor e o claroscuro.		
CA4.5 - Lograr o efecto perspectiva de profundidade en representacións gráficas persoais e creativas, atendendo aos contrastes lumínicos e cromáticos e valorando a perspectiva atmosférica como un método para recrear a tridimensionalidade.	Ser capaz de representar a tridimensionalidade a través da perspectiva aérea.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- O sombreado e a mancha. Escalas e claves tonais. - Calidades e relacións da cor. O contraste de cor. Cor local, tonal e ambiental. Usos da cor no debuxo. - Dimensións da cor. Aplicacións prácticas. - Perspectiva atmosférica. - A cor asociada á liña. Arte óptica e xeométrica.

UD	Título da UD	Duración
6	Proxectos gráficos colaborativos	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Explicar de forma razoada a elección do debuxo como ferramenta de expresión e transmisión de significados en distintas manifestacións culturais e artísticas.	Ser capaz de explicar de xeito razoado, a presenza, expresividade e función comunicativa do debuxo en manifestacións artísticas e culturais.	TI	100
CA6.1 - Planificar producións gráficas de forma colaborativa adaptando o deseño e o proceso ao ámbito disciplinar elixido e organizando e distribuindo as tarefas de maneira adecuada.	Ser capaz de determinar as fases dun proxecto gráfico colaborativo, planificalo e distribuír as tarefas.		
CA6.2 - Realizar, con decisión e actitude positiva, proxectos gráficos compartidos, respectando as achegas dos demais, afrontando os retos que xurdan e avaliando tanto a planificación como as modificacións realizadas.	Ser capaz de levar a cabo un proxecto gráfico colaborativo, con respecto ao traballo alleo e afrontando positivamente os retos e as dificultades.		
CA6.3 - Afrontar con creatividade os posibles retos que xorden na execución de proxectos gráficos colaborativos, contribuíndo á consecución e á mellora do resultado final e avaliando tanto a planificación como as modificacións realizadas.	Amosar independencia e creatividade á hora de afrontar a execución cun proxecto creativo e avaliando a planificación realizada.		
CA6.4 - Identificar posibilidades de desenvolvemento académico e profesional relacionadas co debuxo artístico, comprendendo as oportunidades que ofrece e o valor engadido da creatividade nos estudos e no traballo e expresando a opinión propia de forma razoada e respectuosa.	Expresar opinións razoadas e respectuosas sobre as posibilidades académicas e profesionais relacionadas co debuxo artístico.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A Bauhaus e o deseño. - A distribución de tarefas nos proxectos gráficos colaborativos: criterios de selección a partir das habilidades requiridas e das necesidades do proxecto. - Fases dos proxectos gráficos. - Estratexias de selección de técnicas, ferramentas, medios e soportes do debuxo adecuados a distintas disciplinas. - Estratexias de avaliación das fases e os resultados de proxectos gráficos. O erro como oportunidade de mellora e de aprendizaxe.

4.1. Concrecións metodolóxicas

O profesorado da materia de Debuxo Artístico desenvolverá o seu currículo e tratará de asentar de xeito gradual e progresivo nos distintos niveis da etapa as aprendizaxes que lle faciliten ao alumnado o logro dos obxectivos da materia e, en combinación co resto das materias, unha adecuada adquisición das competencias clave e o logro dos obxectivos da etapa.

Terá que considerar a relación existente entre os obxectivos da materia e as competencias clave a través dos descritores operativos e das liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe que se presentan nos apartados seguintes e seleccionar aqueles criterios de avaliación do currículo que se axusten á finalidade buscada, así como empregarlos para verificar as aprendizaxes do alumnado e o seu nivel de desempeño.

LIÑAS DE ACTUACIÓN NO PROCESO DE ENSINO E APRENDIZAXE:

- A exploración dunha ampla gama de experiencias de expresión gráfica utilizando diversas técnicas, soportes, materiais tradicionais e alternativos, así como a incorporación de medios e ferramentas tecnolóxicos.
- O desenvolvemento da sensibilidade artística e do gozo estético do alumnado facilitando o seu coñecemento e análise das diferentes tendencias e propostas artísticas, incluídas as contemporáneas, e utilizando correctamente o vocabulario e a terminoloxía específica.
- O uso de estratexias para o fomento dunha dinámica creativa e da expresividade do alumnado, así como o desenvolvemento da observación, da análise e da reflexión sobre a realidade, estimulando un pensamento diverxente e unha conexión inmediata da imaxinación coa realidade.
- O traballo conxunto dos diferentes contidos e competencias facendo que interveñan aqueles desempeños máis significativos en cada caso, de forma que se poidan adquirir os coñecementos, destrezas e actitudes de maneira interrelacionada e progresiva no referente á súa complexidade.
- O desenvolvemento no alumnado dunha cultura visual propia e dunha postura aberta e respectuosa ante a pluralidade e a diverxencia de diferentes propostas estéticas e culturais, de forma que entenda, desde o recoñecemento da súa propia identidade, a importancia da diversidade como riqueza cultural.
- A realización de proxectos gráficos colaborativos significativos para o alumnado, xerando situacións de traballo colaborativo que promovan a resolución de problemas e que reforcen a autoestima, a autonomía, a reflexión e a responsabilidade. Ademais, estas situacións proporcionaránlle ao alumnado un panorama amplo das diversas posibilidades formativas e profesionais do debuxo nas súas múltiples facetas.
- O uso de distintos métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, que favorezan a capacidade de aprender en por si e que promovan o traballo en equipo.
- O emprego de estratexias para traballar transversalmente a creación de proxectos sustentables, a xestión responsable dos residuos, a seguridade dos proxectos e o estudo da toxicidade e impacto ambiental dos diferentes materiais artísticos, co fin de contribuír a unha formación global e a unha educación ambiental do alumnado.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Ordenador conectado a internet, proxector e altosfalantes.
Plataforma de ensino virtual (a aula virtual do centro).
Dispositivos móbiles para visualizar obras na clase.
Cámara na mesa do profesor para facer clases guiadas, proxectando para todo o alumnado trazados minuciosos ou novas técnicas que precisan dunha elaboración horizontal (tinta, acuarela...)
Libros de arte, tanto de temas técnicos, como catálogos de artistas, movementos artísticos, etc.
Páxinas web de museos, salas de exposicións, blogs de arte, etc.
Mobiliario axeitado para un taller de arte escolar: cabaletes, cadeiras de pa, tableiros para o papel, andeis para gardar traballos e materiais, espazos para expoñer obras e comentar, vertedoiro con auga, etc.
Materiais artísticos: distintos soportes, ferramentas e utensilios.
Aula de informática do centro.

A materia impartirase nunha aula taller con espazos diferenciados, na que se poden realizar tanto traballos prácticos, como atender ás explicacións do profesorado, compartir información co resto do alumnado, traballar en equipo, etc. O alumnado aportará os seus propios materiais para a elaboración de traballos, pero na aula contarase con materiais e ferramentas de todo tipo, para realizar probas, apreciar as súas características e realizar demostracións e comparacións.

É importante que o alumnado poida acceder a algún tipo de dispositivo electrónico para visualizar contido en rede, sexa a través de dispositivos do centro, dos seus dispositivos móbiles ou do acceso á aula de informática do centro no tempo que estea dispoñible.

O estudo de imaxes e obras en formato impreso tamén é fundamental. Pode recorrerse ao uso de libros da biblioteca

do centro e aos que formen parte da biblioteca de aula.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

1. PROPÓSITO DA AVALIACIÓN INICIAL:

Para comezar, é importante definir que é o que se quere conseguir por medio da avaliación inicial. Canto máis concreta sexa esta definición, máis útil será para unha toma de decisións axustada.

Debe proporcionar información relevante sobre os niveis xerais do grupo e do alumnado que o integra e servir como punto de partida para a contextualización do proceso de ensino-aprendizaxe. Pode ser moi útil para orientar a programación, a metodoloxía a utilizar, a organización da aula... así como para axustar a actuación docente ás necesidades, intereses e posibilidades do alumnado.

2. RECOLLIDA DE INFORMACIÓN:

A segunda fase da avaliación inicial, coincidinte coa de calquera proceso de avaliación, é a recollida de información. Tratarase de manter o equilibrio entre recoller todos aqueles datos que sexan precisos para o que se quere facer e centrarse só naqueles que sexan útiles para a decisión a tomar.

Os aspectos sobre os que recoller información serán:

- Competencia curricular: comunicación, autonomía, habilidades...
- Características do alumno/a: intereses, motivación, estilo de aprendizaxe...
- Contorna: contexto educativo (itinerario elixido, materias pendentes...), contexto familiar, contexto social.

O formato de recollida de información pode ir desde elaboración de cuestionarios como tarefas na Aula Virtual do centro, cuestionarios en papel ata conversas informais, debates, etc. Tratarase de levar a cabo entre a primeira e a segunda semana do curso.

3. TOMA DE DECISIÓNS:

Unha vez analizada a información recollida, tomaranse decisións sobre os seguintes aspectos, nalgún caso, coa colaboración do Departamento de Orientación:

- Respecto ao currículo.
- Respecto á forma de traballar na aula.
- Respecto a aspectos organizativos.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	5	25	15	20	25	10	100
Táboa de indicadores	100	100	100	100	100	100	100

Criterios de cualificación:

CUALIFICACIÓN POR AVALIACIÓN:

O grao de consecución dos criterios de avaliación das distintas unidades da materia establecerase a través de entregas de traballos prácticos, dos que o alumnado coñecerá os indicadores de logro mediante rúbricas e comentarios orais, así como de probas prácticas, cualificándose a nota do seguinte xeito:

- prácticas e propostas creativas: 50%
- exames prácticos: 50%

É importante que se cumpran as instrucións dadas polo profesorado en canto a formato, técnicas, materiais, etc., e que as prácticas e propostas creativas sexan entregadas nas datas indicadas, xa que iso será tido en conta á hora da consecución dos indicadores de logro.

Indicadores de logro e peso aproximado na avaliación:

- Analiza a figura, encaixa e organiza o espazo de forma correcta: 30%
- Aplica correctamente os elementos da expresión gráfica (claroscuro, textura, forma, cor...): 30%
- Experimenta adecuadamente cos instrumentos de debuxo logrando un xesto espontáneo e persoal: 20%
- Acaba e presenta correctamente o traballo, tendo en conta a limpeza, claridade e orde: 10%
- Adecúase ás instrucións e condicións postas polo profesor e sigue un proceso de traballo organizado, ben distribuído no tempo: 10%

distribuído no tempo: 10%

NOTA DA AVALIACIÓN:

A nota que aparecerá no boletín de cada avaliación corresponderase co redondeo por truncamento da nota obtida tras a ponderación das probas prácticas e traballos, isto é, desprezará a parte decimal da nota e quedarse únicamente coa parte enteira.

CUALIFICACIÓN FINAL:

A nota final consistirá nunha media ponderada, na que o peso da avaliación final é o maior. Isto débese a que hai contidos que se tratan só nunha avaliación e outros que se tratan de contidos progresivos, que van acadándose en maior medida segundo avanza o curso.

A nota final consistirá nunha media ponderada tendo en conta a nota de cada avaliación previa ó redondeo por truncamento. Na nota final redondearase de xeito que se o decimal chega a 5, subirá ao seguinte número enteiro.

Peso de cada avaliación na ponderación final:

- 1ª avaliación: 20%
- 2ª avaliación: 35%
- 3ª avaliación: 45%

Criterios de recuperación:

REPETICIÓN DE PROBAS E TRABALLOS:

Para poder recuperar as notas da 1ª e 2ª avaliación, realizaranse recuperacións nas datas indicadas do terceiro trimestre. Repetiranse tamén os traballos prácticos indicados. Para o cálculo da media, a nota dos traballos e probas repetidas substituirán ás anteriores.

PROBA FINAL:

Se o resultado desta avaliación é inferior a 5, o alumnado deberá presentarse a unha proba final, que se cualificará segundo os seguintes instrumentos e ponderación sobre a nota total:

- Proba práctica: 100%

Indicadores de logro e peso aproximado na cualificación:

- Analiza a figura, encaixa e organiza o espazo de forma correcta. 30%
- Aplica correctamente os elementos formais (clarescuro, cor, textura, forma...). 30%
- Experimenta adecuadamente cos instrumentos de debuxo. 20%
- Acaba e presenta correctamente o traballo, tendo en conta a limpeza, claridade e orde. 10%
- Adecúase ás instrucións e condicións postas polo profesor e sigue un proceso de traballo organizado, ben distribuído no tempo. 10%

AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA:

Unha vez rematada a avaliación ordinaria, o alumnado que non supere a materia deberá poder presentarse a unha proba de avaliación extraordinaria. Durante o tempo de preparación co que conta o alumnado, farase un percorrido polos contidos teóricos que se avaliarán na proba escrita e guíaráselle para poder levar a cabo a proba práctica.

- Proba práctica: 100%

6. Medidas de atención á diversidade

Partimos da idea do principio de individualización do ensino e de que a aula é un conxunto de diversidade. Deberemos ser flexibles á hora de adaptar a nosa programación, especialmente a metodoloxía, adoptando medidas de carácter preventivo unha vez coñezamos as características das persoas coas que imos traballar.

A nosa materia é especialmente agradecida neste sentido, polas súas características intrínsecas e pola multitude de solucións que poden resultar de cada proposta.

A inclusión será un factor determinante no desenvolvemento das propostas de traballo das unidades didácticas, que terán lugar en ambientes de aprendizaxe centrados no alumnado, para que todos poidan demostrar o seu potencial e sexan partícipes das situacións de aprendizaxe. Isto será moi enriquecedor para eles pero tamén para o resto de alumnos e para nós como profesionais da educación.

Debemos partir dunha detallada avaliación inicial para coñecer ao noso alumnado. Cada curso podemos enfrontarnos ao reto de ter alumnado con discapacidades visuais, auditivas, motoras, así como diagnósticos de TDAH ou TEA, entre outras moitas patoloxías. Tamén atoparemos alumnado recentemente incorporado ao noso sistema educativo, procedente do estranxeiro, algúns deles sen coñecer as linguas vehiculares, estudantes que proveñen de diferentes orixes socioeconómicas, con condicións persoais difíciles, distintos xeitos de aprender, ritmos de asimilación dispares e niveis de motivación desiguais. Tampouco podemos esquecer ao alumnado de altas capacidades que son un desafío para o docente e unha gran fonte de inspiración para o resto de compañeiros.

Conscientes de que perseguimos acadar os obxectivos propostos de acordo ás capacidades e intereses do alumnado, as medidas de atención á diversidade centraranse en:

MEDIDAS CURRICULARES E METODOLÓXICAS:

supoñen unha adaptación encamiñada a modificar as disfuncións, transitorias ou permanentes, detectadas en certo alumnado.

- En caso de que o alumnado non acade os obxectivos mínimos, trataremos de ofertar unha variedade de actividades de reforzo, a través de exercicios adaptados e de consolidación.
- Utilizaremos multiplicidade de procedementos e mecanismos de avaliación e de recuperación.
- É importante, tamén, favorecer a existencia dun bo clima de aprendizaxe na aula e insistir en reforzos positivos para mellorar a auto estima.
- Nas tarefas nas que sexa beneficioso, facilitaremos o traballo en equipo, preferiblemente en pequenos grupos para que o alumnado poida desenvolver distintos roles.
- O alumnado con discapacidade que poidan ser escolarizado disporán da modalidade que lles garanta unha resposta máis axeitada ás súas necesidades.
- Co alumnado que requira ser hospitalizado ou permanecer convalecente no seu domicilio, favoreceremos a continuidade na nosa materia e a comunicación a través da aula virtual ou do profesor de atención domiciliaria.

MEDIDAS INTERDISCIPLINARES E COLABORATIVAS:

- Existen tarefas nas que sería interesante colaborar con profesores de materias afíns e complementarias podendo abordar proxectos conxuntos. Isto para os estudantes é unha aprendizaxe moito máis global e permítelles entender mellor a aplicación e o sentido dos saberes.
- Unha frecuente comunicación coas familias resulta crucial, directamente ou a través do profesorado titor. Elas nos poden indicar cales son as fortalezas e a maneira máis axeitada para traballar cos seus fillos. Ás veces estas familias están asesoradas por profesionais que tamén nos poden guiar á hora de concretar procedementos instrumentais e adaptar a materia para ter máis posibilidades de éxito.

MEDIDAS ORGANIZATIVAS:

- Se a dispoñibilidade horaria permitise agrupamentos en pequenos grupos, sería moi favorecedor para á atención á diversidade e a elaboración de traballos con procesos técnicos complicados.
- Dispoñemos de plans de acollida ao alumnado estranxeiro con atención educativa específica para aqueles que se incorporen tardiamente ó sistema educativo e presente graves carencias en lingua castelá e/ou galega. Isto dependerá da dispoñibilidade horaria do centro, e tendo en conta que este alumnado se incorpora co curso xa iniciado, cando os horarios xa están pechados, é de moi difícil consecución. O alumnado que se escolarice tardiamente ao noso sistema e presente un desfase curricular de máis de dous cursos incorporaranse nun curso inferior ao que lle corresponde por idade.

• Non podemos esquecer a importancia da acción tutorial e da prevención do absentismo así como a indispensable colaboración co Departamento de Orientación.

UNHA OBSERVACIÓN FINAL:

Todas estas medidas son esenciais e para seren levadas a cabo é imprescindible contar con grupos non moi numerosos (de non máis de 25 alumnos/grupo) xa que se precisan espazos e dotacións axeitadas para a práctica das clases e profesorado con tempo para adicar a cada alumno. Se realmente partimos da idea do principio de individualización do ensino habería que reducir as ratios que actualmente temos no Bacharelato de Artes no noso centro.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6
ET.1 - Comprensión de lectura.	X	X	X	X	X	X
ET.2 - Expresión oral e escrita.	X	X	X	X	X	X
ET.3 - Comunicación audiovisual.	X					X
ET.4 - Competencia dixital.	X	X	X	X	X	X
ET.5 - Emprendemento social e empresarial.						X
ET.6 - Fomento do espírito crítico e científico.	X	X	X	X	X	X
ET.7 - Educación emocional e en valores.	X	X	X	X	X	X
ET.8 - Igualdade de xénero.	X	X	X	X	X	X
ET.9 - Creatividade.	X	X	X	X	X	X
ET.10 - Aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social.	X	X	X	X	X	X
ET.11 - Aprendizaxe dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto polos dereitos humanos e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto polo Estado de dereito, o respecto e a consideración polas vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.	X	X	X	X	X	X

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6
ET.12 - Evitar os comportamentos, os estereotipos e os contidos sexistas, así como aqueles que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero.	X	X	X	X	X	X
ET.13 - Espírito emprendedor e iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.	X	X	X	X	X	X

Observacións:

Fomentaremos as medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permitan afianzar os elementos transversais citados. Polo feito de tratarse unha materia cunha carga social importantísima, no que a relación dos proxectos artísticos co contexto forma parte da súa propia natureza, a integración dos contidos transversais resultará natural na meirande parte das unidades didácticas.

Na selección dos materiais artísticos e culturais que se usarán como referencias e exemplificacións ao longo do curso, farase fincapé na perspectiva de xénero, para facer visibles os traballos e obras artísticas de mulleres e de culturas cunha presenza minoritaria no mundo da arte (mercado, institucións, mundo académico, etc.).

Como aspecto clave da súa formación, será importante que o alumnado conviva coas críticas construtivas, tanto do profesorado, como dos receptores das súas producións artísticas, ou dos seus colaboradores nos equipos de traballo, de xeito que non prexudique ao seu benestar emocional e contribúa a formar un xuízo crítico propio e unha personalidade resiliente.

Trataremos de concienciar ao alumnado da importancia da calidade e corrección na comunicación oral e escrita, á hora de compartir as súas obras co público para o que vai destinado e, dada a natureza predominantemente visual da materia, tamén da comunicación audiovisual e dixital.

Na elaboración de proxectos artísticos colaborativos e mesmo en moitos proxectos individuais, resulta clave a relación entre as persoas que forman parte dos equipos ou entran a aportar o seu traballo nalgunha parte do proceso artístico. Por este motivo, promoverase entre o alumnado o respecto polo pluralismo, a xustiza, os valores democráticos e a aprendizaxe de estratexias que axuden a previr e resolver os conflitos.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
- Visitas a espazos expositivos da contorna.	Visitas guiadas a exposicións en museos, salas de exposicións, etc., preferiblemente con actividades que completen a visita.	X	X	
- Visitas virtuais a espazos expositivos.	Visitas guiadas a espazos expositivos, a través de internet, para presentar exposicións temporais ou coleccións permanentes. Estas visitas virtuais son unha boa porta de entrada a coñecer os espazos museísticos menos accesibles ao alumnado.	X	X	X
- Charlas informativas relacionadas cos distintos intereses do alumnado.	Pode tratarse de profesionais en activo, antigo alumnado do centro que empeza a súa carreira laboral, estudantes...		X	X

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
- Participación en distintos premios e concursos vinculados á nosa área.	Pode tratarse de certames tanto de dentro como de fóra do centro.	X	X	
- Participación en proxectos interdisciplinarios, en colaboración con distintos departamentos.	As actividades do noso departamento responderán tanto a propostas propias, como ás do Departamento de Actividades Extraescolares, que as coordina, como ao Equipo de Biblioteca e o de Dinamización da Lingua Galega. Podemos participar en proxectos creativos como a revista escolar, realización de murais, ilustracións de textos, exposicións de traballos...	X	X	X

Observacións:

As actividades planificaranse a principio de curso na medida do posible, tendo en conta que na nosa área estamos suxeitos á programación de institucións e empresas, que non ten por que coincidir coa do curso académico.

Como cada curso, e dependendo da colaboración dos centros implicados, organizaremos unha visita guiada a finais do 2º trimestre ás escolas de arte e facultades nas que presumiblemente continuarán a súa formación os nosos alumnos e alumnas (Facultade de Belas Artes de Pontevedra, EASD Mestre Mateo, EASD Pablo Picasso e Escola Superior de Restauración de Pontevedra)

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
(P) Consulto a programación ao longo do curso e, en caso necesario, realizo e anoto as modificacións.
(P) Ao confeccionar a programación teño en conta as oportunidades que me ofrece o contexto.

Metodoloxía empregada
(P) Dou a coñecer ao alumnado os elementos básicos da programación.
(M) O alumnado traballa do seguinte xeito: Individualmente / Por parellas / En grupos reducidos / En grupos grandes.
(M) Os exercicios que propoño son do seguinte tipo: Pechados, dirixidos... / Abertos, procedimentais, proxectuais, diversos, etc. / Facilitan o traballo cooperativo. / Impulsan a comunicación: buscar información, interpretala, tomar decisións, crear, razoar, explicar aos demais, etc.
(M) Como paso as horas lectivas: Intentando conseguir silencio / Impartindo teoría e explicacións / Respondendo a preguntas, fomentando a participación, desenvolvendo prácticas, etc. / Observando / Corrixindo ao alumnado de xeito individual.
(M) Ao comezo de cada unidade o alumnado coñece os obxectivos e competencias que queremos desenvolver, as actividades que realizarán, como se lles avaliará...
(AD) Que fago para coñecer a composición da clase?: Pasar unha proba ao comezo do curso escolar / Ler os informes anteriores / Ver os resultados da avaliación / Facilitáma o titor/a, o Xefe/a de Estudos, o Orientador/a / Facilitánma nas reunións de grupo (reunións de avaliación, de titores, de nivel...).
(AD) Dou a cada alumno/a a explicación que precisa: No grupo grande / No grupo pequeno / De xeito individual.
(A) Antes de comezar unha unidade, explico ao alumnado "que", "con que frecuencia" e "en base a que" avaliarei.
(A) Utilizo diferentes tipos de probas: Exames prácticos / Presentacións orais / Traballo individual / Traballo en equipo.
(A) Que teño en conta para medir os resultados?: A nota final e a evolución, tendo en conta a situación de partida.
(A) Na avaliación teño en conta diferentes competencias.
Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
(M) Na metodoloxía que aplico: Emprego todo tipo de recursos e materiais para a aprendizaxe: material manipulativo, audiovisual, impreso, etc. / Propoño actividades para facilitar a aprendizaxe autónoma / Baséome nas explicacións teóricas e no libro/apuntes.
Medidas de atención á diversidade
(AD) Teño en conta ao alumnado que se afasta da media dos resultados (tanto por arriba como por abaixo).
(A) Entre avaliacións, programo un ou varios plans de recuperación dependendo dos resultados obtidos polo alumnado.
Clima de traballo na aula
(M) Motivo ao meu alumnado partindo dos seus coñecementos previos, relacionando os contidos con situacións reais, informándolles da utilidade das actividades e creando expectativas.
(AD) Teño en conta a diversidade á hora de organizar a clase, de crear os grupos, etc.

Descrición:

Para levar a cabo unha adecuada avaliación da práctica docente, é necesario ter en conta:

- Establecer indicadores de logro que servirán para comprobar o funcionamento da programación e valorar a actuación propia como docente.
- Diseñar un procedemento adecuado para recoller os datos correspondentes que permitan valorar a situación.
- Analizar os resultados obtidos.
- Propoñer e incorporar as medidas de mellora que sexan necesarias.

Os indicadores de logro organízanse en torno a catro apartados:

- (P) Programación.

- (M) Metodoloxía.
- (AD) Atención á diversidade.
- (A) Avaliación.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

A programación revisarase ao empezar o curso, a partir das propostas de mellora do curso anterior que se fixeron constar na correspondente memoria do departamento.

A avaliación do proceso de ensino realizarase ao remate de cada trimestre, unha vez obtidos os resultados da avaliación. Durante o curso farase un seguimento da programación cunha periodicidade mensual, tendo en conta a guía de secuenciación de contidos manexada no curso (as unidades didácticas non se traballan secuencialmente senón ao longo de todo o curso e interrelacionándose unhas con outras). Comprobarase o grao de consecución dos obxectivos e os aspectos destacados en torno ao discorrer do curso faranse constar en reunións de departamento.

En canto ao procedemento de seguimento, as ferramentas empregadas para analizar os indicadores de logro poden consistir en:

- folla de rexistro onde ir anotando os aspectos máis cuantificables;
- diario de aula;
- rúbrica de autoavaliación que facilite cuantificar o grao de consecución de aspectos concretos;
- estatísticas de resultados;
- cuestionarios e enquisas ao alumnado...

9. Outros apartados